

Gdańsk, 15.09.2023.

dr hab. Marcin Krawczyński, prof. AWFIS

Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku

Recenzja

rozprawy doktorskiej

mgr Jagody Rusowicz pt. „Ocena poziomu odczuwalnego stresu w zależności od sytuacji życiowej, stanu zdrowia oraz podejmowania działań prozdrowotnych u kobiet w różnym wieku” (promotor: prof. dr hab. Joanna Szczepańska-Gieracha, Akademia Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków, Wrocław 2023)

Rozprawa doktorska Pani mgr Jagody Rusowicz opiera się na trzech artykułach opublikowanych w dwóch czasopismach naukowych *Journal of Clinical Medicine* (4,964) oraz *International Journal of Environmental Research and Public Health* (IF 4,614). Wszystkie prace są pracami wieloautorskimi, przy czym w każdej z nich p. mgr Rusowicz występuje jako pierwszy autor. Artykuły zostały opublikowane w latach 2021-2022. Sumaryczna punktacja MEiN wynosi 420 pkt. (wg wykazu z 2021), a sumaryczny Impact Factor tych publikacji – 14,192. Główny trzon materiałów przedstawionych do recenzji obejmuje próbę skróconego opis rozprawy doktorskiej przedstawionej w formie spójnego tematycznie zbioru artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych oraz kopie wspomnianych artykułów naukowych. W aneksach zawarto także wykorzystane narzędzia badań oraz oświadczenia o współautorstwie prac.

Zgodnie z art. 187 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 742) „Rozprawę doktorską może stanowić praca

pisemna, w tym monografia naukowa, zbiór opublikowanych i powiązanych tematycznie artykułów naukowych, praca projektowa, konstrukcyjna, technologiczna, wdrożeniowa lub artystyczna, a także samodzielna i wyodrębniona część pracy zbiorowej.” O spełnieniu powyższych wymagań świadczą dołączone deklaracje współautorów wskazujące, że indywidualny wkład p. mgr Jagody Rusowicz w powstawanie omawianych publikacji był znaczący i obejmował: opracowanie koncepcji, metodologii, zbieranie danych, analiza formalna, analizy statystyczne, zbieranie bibliografii oraz pisanie artykułu naukowego. Brak jest natomiast oświadczenia współautorów publikacji o nakładzie pracy wyrażony w parametrach ilościowych (%).

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska p. mgr Jagody Rusowicz wpisuje się w nowatorskie pomysły badawcze, osadzone na styku psychologii zdrowia, psychologii rehabilitacji oraz psychologii aktywności fizycznej. Przedmiotem swych studiów uczyniła Autorka ocenę poziomu odczuwalnego stresu w powiązaniu z sytuacją życiową, stanem zdrowia i podejmowanymi działaniami prozdrowotnymi u kobiet w różnym wieku.

Praca liczy 95 numerowanych strony i składa się z *Wykazu skrótów używanych w tekście, Wskazania osiągnięcia, Wprowadzenia, Celu, Omówienia cyklu publikacji, Podsumowania, Wniosków, Opublikowanych prac* stanowiących podstawę postępowania, *Piśmiennictwa, Streszczenia i Streszczenia w języku angielskim oraz Załączników.*

Oceniając treści zawarte w teoretycznej warstwie pracy, pomieszczone we *Wprowadzeniu* (s. 7-10), pragnę zauważyć, że Autorka dokonuje w niej krytycznej analizy dotychczasowego dorobku teoretycznego i empirycznego w obszarach badawczych odnoszących się do charakterystyki zmian demograficznych w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem statusu kobiet. Następnie Autorka charakteryzuje stres i zespół metaboliczny oraz ich wzajemne powiązania. W tym bardzo syntetycznym zestawieniu warto podkreślić jest to, że Autorka porusza się swobodnie i ze znanstwem światowej literaturze przedmiotu.

Wykład skonstruowany jest logicznie, z analizą stanu badań tak psychologicznych, jak i konsekwencją odniesień fizjologicznych i behawioralnych. Recenzenta niepokoi jednak fakt zbyt pobieżnego potraktowania literatury omawiającej związku aktywności fizycznej i redukcji stresu. Uważam, że Autorka ubiegając się o stopień doktora w zakresie nauk o kulturze fizycznej winna szerzej odnieść się do roli aktywności fizycznej w promocji zdrowia kobiet w badanym wieku i mogłaby pokusić się o nieco dokładniejszą analizę prac z tego zakresu.

W kolejnej części scharakteryzowano główny cel pracy oraz cele szczegółowe. Część *Omówienie cyklu publikacji* opisuje w skróconej formie trzy artykuły stanowiące podstawę dysertacji. Pierwsza praca dotyczyła określenia poziomu stresu oraz potrzeb opiekunów osób z Chorobą Alzheimera w okresie pandemii COVID-19. W badaniu uczestniczyło 85 osób w wieku 23-78 lat, w tym 80 kobiet. Stwierdzono wysoki poziom stresu u badanych opiekunów spowodowany pandemią, troską o zdrowie podopiecznego oraz niewystarczającym poziomem wsparcia społecznego opiekunów. Trudna sytuacja opiekunów w obliczu pandemii wymagała wsparcia psychologicznego oraz wprowadzenia programów edukacyjnych związanych z opieką nad podopiecznymi. Warte podkreślenia jest to, że w warstwie aplikacyjnej, pomoc została zrealizowana w projekcie *Alzheimer's Cafe on-line*.

Druga praca dotyczyła programu terapeutycznego oraz poziomu stresu u 43 kobiet w wieku 60+ z zespołem metabolicznym. 3-miesięczna interwencja dotyczyła połączenia ćwiczeń fizycznych i tańca z relaksacją, psychoedukacją i aktywizacją społeczną. Przeprowadzony program przyczynił się do obniżenia poziomu stresu oraz utwierdził autorów w przekonaniu, że skuteczne programy profilaktyczne oraz promujące zdrowie winny mieć charakter holistyczny (tu nazwany biopsychospołecznym) i obejmować interwencje zarówno z zakresu aktywności fizycznej, jak i psychologiczną oraz społeczną.

W trzeciej pracy podjęto problematykę powiązania poziomu stresu z poziomem depresji u 70 kobiet w wieku +60 z zespołem metabolicznym. W badaniu stwierdzono, że wysoki

poziom stresu współwystępował z obniżeniem nastroju, nasileniem symptomów depresji i obawami o własne zdrowie. Także i w tej pracy podkreślono rolę działań terapeutycznych obejmujących różnorodne oddziaływania (biopsychospołeczne).

Część opisową zamykają *Wnioski*. Recenzent, oprócz typowych refleksji końcowych, chętnie widziałby także w tej części ograniczenia i trudności związane z przeprowadzeniem badań własnych oraz implikacje praktyczne i dalsze kierunki badań.

W odniesieniu do całokształtu tematyki pracy pojawiają się pewne pytania i wątpliwości, które nie obniżają w żaden sposób ogólnej, bardzo pozytywnej oceny pracy i mam nadzieję, że w odpowiedziach Autorki zostaną wyjaśnione. Pytania recenzenta dotyczą:

1. Jak Autorka zdefiniuje model działań terapeutycznych, który nazywa biopsychospołecznym? Czy i w jaki zakresie różni się on od podejścia holistycznego?
2. Jak Autorka skomentuje własne doświadczenia w prowadzeniu zajęć z kobietami w wieku 60+ o tak wysokim poziomie lęku i symptomami depresji? Jakie formy zajęć były najbardziej preferowane przez uczestniczki, a jakie cieszyły się najmniejszym zainteresowaniem? Jakie są więc rekomendacje dla konstruowania podobnych programów prewencyjno-interwencyjnych w przyszłości?
3. Jak przebiegał nabór uczestniczek programu terapeutycznego w Fundacji Siwy Dym? Jakie warunki trzeba było spełnić? Czy zajęcia były odpłatne dla uczestniczek?

Z obowiązku recenzenta muszę zwrócić jeszcze uwagę na brak w tekście podrozdziału omawiającego zbiorczo narzędzia badań (zresztą zamieszczone w aneksach). Także opisując metody badań winno wskazać się dane bibliograficzne zastosowanych narzędzi.

W podsumowaniu stwierdzam, że ocenianą dysertację, składającą się ze zbioru publikacji, charakteryzuje spójny tematycznie cykl badań. Cykl ten charakteryzuje też prawidłowo uzasadniony problem badawczy, właściwy dobór metod badań, rzetelność analiz statystycznych, a obszerne ujęcie literatury przedmiotu pozwala na rzeczową i merytoryczną

dyskusję wyników badań. Prace wnoszą znaczący i oryginalny wkład do wiedzy z zakresu psychologii zdrowia w powiązaniu z psychologią aktywności fizycznej.

Stwierdzam, że przedłożona mi do oceny rozprawa doktorska p. mgr Jagody Rusowicz oparta na cyklu spójnych tematycznie trzech artykułów naukowych spełnia wszystkie wymogi, Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, stawiane pracom przy ubieganiu się o nadanie stopnia doktora. Wnoszę do Wysokiej Rady Kolegium Naukowego Akademii Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu o dopuszczenie Kandydatki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

